

Projekt pregraduálního vzdělávání na Pedf UK
č. projektu CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006965

Vliv využívání strategie kladení otázek na porozumění žáků/ jejich motivaci ke čtení

KA05 – Realizace akčního výzkumu na školách a výzkumů studentů a absolventů PedF UK

Seminář pro odbornou veřejnost 13. - 14. února 2020

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

1.

**Proč a s čím jsme do akčního
výzkumu šli**

1. 1. Výzkumná otázka a její zdůvodnění

Jak vést sedmáky k tomu, aby kladli rozmanité typy otázek a hledali na ně odpovědi?

LENČINO ZDŮVODNĚNÍ

- otázky pomáhají porozumění (více souvislostí, x stávající stav)**
- můj sen – samostatný žák (dohledává info, spolupracuje, učitel je až konečná instance)**
- udržení/probuzení motivace k četbě**

2.

**Jak jsme akční výzkum
skutečně realizovali a jak to
dopadlo**

2.1. Dokumentování výchozího stavu

- **V dílně čtení** pomocí otázky, kterou si žáci položili nad svou knihou.
- **Pomocí pracovního listu**, v rámci něhož si žáci kladli otázky, které je nad textem napadaly, hledali na ně odpovědi, zodpovídali odpovědi svých spolužáků a následně porovnávali své odpovědi s odpověďmi spolužáků.
- **Pomocí literární textů**, které budou pro žáky silné a budou mít chuť si nad nimi klást otázky – hororová mikropovídka Velkolepý vstup od Susan Rich a fantastická povídka Spodní proud od Shauna Tana. Tyto texty byly podkladem pro výše zmíněný pracovní list.

2.2. Popis akce a podoby jejího dokladování

Říjen 2018: úryvek ze **Zaklínače** – otázky kladené Lenkou týkající se postav a žánru (2x 45 minut) + **1. výzkumné šetření** s textem **Velkolepý vstup**

Listopad 2018: **2. výzkumné šetření** s textem **Spodní proud**

Prosinec 2018: **nemoc + Velkolepý vstup se šestáky – dopisování povídky + zpětná vazba od studentů VŠ (didaktika literatury)**

Leden 2019: úryvek z **Hobita** – otázky kladené Lenkou týkající se postav, časoprostoru, humoru a žánru (3 x 45 minut) + **egyptský mýtus se šestáky – otázky na porozumění textu** (6x 45 minut)

Únor 2019: **kategorizace otázek + rozšiřování zásobárny textů**

Březen 2019: úryvek z dystopické fantasy **Dívka, která upíjela měsíc** (2 x 45 minut) - snos otázek ve třídě, výběr 1 pro žáka důležité otázky a hledání odpovědi na ni + **nenaplněný pokus o metakognici**

2.2. Popis akce a podoby jejího dokladování

Duben 2019: hledání vhodného textu pro metodu Literární kroužky II. + přizpůsobení této metody sedmákům a povídce Jizva + studentka u Lenky na praxi

Květen 2019: četba povídky Jizva pomocí metody Literární kroužky II. + dotahování učiva českého jazyka dle tematického plánu

Červen 2019: vytváření reflektivního dotazníku pro sedmáky:
Jeho otázky se týkaly:

- 1) činností, které pro sebe považují za důležité a z jakého důvodu
- 2) textů, které je bavilo číst, a z jakého důvodu,
- 3) porovnání schopnosti klást rozmanité otázky na začátku a na konci školního roku,
- 4) vlivu společné roční práce na jejich přístup ke knihám a čtení textů

2.3. Způsob dokumentování dopadů akce a výsledky akčního výzkumu

Zakroužkuj, které z následujících činností pro sebe považuješ za důležité.

Slovní zdůvodnění osobních preferencí jednotlivých činností

Společné vyhodnocování textu, otázek/odpovědí

Filip: *Dostal jsem odpovědi na své otázky a večer jsem mohl „v klidu spát“.*

Ondra: *Protože jsem se naučil mnohem lépe vyjadřovat a jako třída jsme se aspoň trochu naučili respektovat a naslouchat si.*

Anežka: *Hodně mě baví zamýšlet se nad textem, společně je hodně názorů a odpovědí, i když nemusí být všechny správné*

Igy: *Rád diskutuji o věci která je tématem dne.*

Odpovědi spolužáka a porovnání jeho odpovědí s mými

Mikuláš: *Protože uvidím i jiný názor než můj a můžu změnit názor.*

Julie: *Tak určitě je důležité porovnat mé otázky s otázkami spolužáka, dozvím se něco nového, než to co napadlo mě.*

Hu: *Protože bych chtěl vědět jak by odpověděli ostatní.*

Slovní zdůvodnění osobních preferencí jednotlivých činností

Moje otázky:

Lucie: *Napsala jsem tam mé otázky, na které jsem nevěděla odpovědi, takže jsem nad tím musela přemýšlet a tak jsem na to sama přišla.*

Samuel: *Moje otázky jsou pro mě důležité, protože je to věc, která mě osobně nejvíc zajímá.*

Patrik: *Moje otázky protože mi to někdy trvá nad textem vymyšlet otázku.*

Moje odpovědi na moje otázky:

Anežka: *Když si pak odpovím na své otázky tak si ten text více vyjasním.*

Antonie: *Protože je důležité si uvědomit svoje odpovědi a buď je vylepšit nebo je nechat tak jak jsou.*

Filip: *Považuji to za důležité, protože každý si mohl všimnout jakéhokoliv detailu i já jsem si mohl všimnout nějakého detailu a považovat detail za podstatnou informaci.*

Zkus porovnat svou schopnost kladení rozmanitých otázek na začátku školního roku a nyní.

Terka: *Na začátku práce s otázkami jsem byla hodně nejistá a nevěděla jsem jak na to, ale postupem času jsem se do toho vžila a teď mě to baví.*

Tadeáš: *před začátkem š. roku jsem se moc neptal a teď když něco čtu a nerozumím tam nějakým pojmem tak se zeptám*

Verča: *Ani se to nezměnilo. Pořád je to pro mě obtíž. V 6. ročníku to pro mě bylo lehké, protože jsme dostávali otázky od učitelky.*

Adéla: *myslím že moje schopnosti jsou podle typu knížky, protože jak už jsem zmínila otázky mi nejdou klást u knih, které mě nebaví*

Anna: *Dříve jste kladla spíš otázky nám a teď je klademe spíš naopak.*

Jak naše roční práce ovlivnila tvůj přístup ke knihám a čtení textů?

Jan: *U knih/ textů mám více otázek, a potřebuji to dočíst.*

Samuel: *Začalo mě víc bavit číst a našel jsem jaký žánry mě baví jsou to převážně fantasy, sci-fy a o historii převážně o době 2. světové války a po ní.*

Kája: *Dřív sem knihy nemněla moc ráda (až na nějaké výjimky) ale teď knížky taky moc nemusím, ale zjistila jsem že de jenom o to si vybrat správnou knížku nebo text který nás zaujme.*

Láďa: *Pravidelněji čtu. Čtu líp. Vybírám si těžší knihy na přečtení. Četl jsem Hobita.*

Terka: *Líbí se mi že nám paní učitelka ukázala spoustu zajímavých knih a že už sem si jich pár přečetla. Dříve mě moc čtení nebralo, ale teď ho mám ráda.*

3.

**Co jsme se akčním
výzkumem naučili, co bychom
nyní dělali jinak, a jak
pokračovat dále**

Lenka

Co jsem se naučila:

- více věřit svým žákům a respektovat je - jsou schopni si s textem poradit (přestala jsem se obávat „náročnějších“ textů, pochopila jsem, že nemusím být zdrojem odpovědi ani tvůrcem hypotézy jen já)
- metodu literárních kroužků
- věnovat textu více pozornosti, přemýšlet nad ním hlouběji
- vliv textu a způsobu práce s ním na klima ve třídě

Co bych dělala jinak:

- nahrávala bych si průběh hodin, kde docházelo ke společnému vyjasňování textu
- usilovala o pravidelnost v reflexi žáků, př. po každém textu/metodě/dokončení úkolu
- zkusila bych přemýšlet nad mezipředmětovým přesahem textu (jak ho vytěžit ještě jinak a jinde)

Štěpánka

Co jsem se naučila?

- Lépe rozpoznat text, který má potenciál vzbuzovat v žácích 2. stupně otázky
- Najít metodu, která by vyhovovala žákům i Lence, byla jim oporou při osvojování strategie kladení otázek
- Intenzivněji využívat autentické výkony žáků v hodinách didaktiky – učit studenty sledování pohledu na žákův výkon, poskytování zpětné vazby
- Nepodléhat dojmu, že vše se musí stihnout podle plánu, slevovat z nich, soustředit se na důkladnější přípravu aktivit

Co bych příště dělala jinak?

- Ráda bych byla přítomná hodinám, ve kterých by Lenka s žáky pracovala s texty, které jsme společně vybraly.
- Vyzkoušela bych některé aktivity žáků natočit na kameru.
- Více bych se zajímala o rodinné a čtenářské zázemí jednotlivých žáků, abych mohla lépe „číst“ a vyhodnocovat jejich výkony.
- Usilovala bych o promyšlenější koncepci osvojování kladení otázek.

Jak pokračovat dále?

- **Portfolio textů a pracovních listů** vytvářené žáky a sloužící jako podklad k závěrečné (sebe)reflexi žáků
- **Sledování posunu jednotlivých žáků** – není v silách učitele sledovat u celé třídy, možnost vybrat např. 2 žáky, u nich detailně sledovat jejich čtenářské výkony
- **Rozvoj metakognice** u žáků, využití modelu QAR (zdroje odpovědí, srovnání vlastních odpovědí se spolužákovými)
- Vytvoření a neustálé doplňování **zásobárny textů** podněcujících ke kladení otázek a přemýšlení
- Pravidelné zařazování metody **Literárních kroužků**
- **Modelování kladení otázek**, např. pomocí metody Čtení s přemýšlením nahlas

Děkujeme za pozornost.

**(Lenka Ščamburová, Lenka.scamburova@seznam.cz)
(Štěpánka Klumparová, sklumpar@seznam.cz)**

